

Esikoislestadiolainen sakramenttisoppa

Sakramentit kaste ja ehtoollinen ovat Jeesuksen asettamia kirkon pyhiä toimituksia. Kristus on itse niissä läsnä ja tarjoaa armonsa konkreettisesti näkyvien aineiden välityksellä. Siksi on arveluttavaa puhua "sakramenttisopasta", joka kuitenkin on totta esikoislestadiolaisessa herätysliikkeessä tällä hetkellä.

Sakramenttien hoitaminen itse maallikkovoimin ilman yhteyttä kirkkoon juontaa juurensa lestadiolaisuuteen Amerikassa, jossa luterilaisen kirkon vaikutus on heikompaa. Ruotsin kirkossa pappina toimineen Laestadiuksen työn jatkajana toimi maallikkosaarnaaja Juhani Raattamaa, joka linjasi Amerikan käytännöstä huolimatta, että Euroopassa kuitenkin nautimme sakramentit luterilaisen kirkon yhteydessä. Muissa lestadiolaissuunnissa asiasta ei keskustelua ole ilmennyt.

Esikoislestadiolaisuudessa on sen syntymästä asti Ruotsin Lapin seurakunta toiminut äitiseurakuntana. Liikkeen hengellinen johto on aina asunut Ruotsin lapissa. Jokunen vuosikymmen taaksepäin hengellinen johto huolestui aiempaa enemmän Ruotsin kirkon tilasta. Kehitys näytti menevän muissa pohjoismaissa samaan huolestuttavaan suuntaan. Vuosituhannen vaihteen tienoilla Ruotsin ja Norjan esikoislestadiolaiset ottivat sakramentit liikkeen sisälle maallikkosaarnaajien hoidettavaksi. Suomessa kirkon tilanne ei ole sama Ruotsin kirkon kanssa monista ilmiöistä huolimatta. Arvatenkin tähän on vaikuttanut herätysliikkeiden muita pohjoismaita vahvempi vaikutus.

Luonnollisesti paine sakramenttiseparatismiin tuli myös Suomeen. Vuonna 2004 monet seurakuntalaiset asettuivat tätä vastustamaan ja keräsivät n. 1600 nimeä torjuakseen käytännön. Eräs iso syy vastustamiseen on se, että Suomessa separatismi tarkoittaisi ev.lut. kirkon yhteyden todellista katkeamista toisin kuin muissa pohjoismaissa. Kesän 2014 lapin lähetysmiesten matka Suomeen käynnisti mylläkän uudelleen. Separatistien kannattajat ovat ajaneet lapin vanhinten tuella maallikkoehtoollisia tyylillä, jossa osalle seurakuntalaisia on tullut tunne, että elävää ahventa tungetaan suuhun pyrstö edellä.

Suomen esikoislestadiolaisuudessa sakramentit jaettiin maallikoiden toimesta ensimmäisen kerran Mikkelissä 5.12.2015. Tämän jälkeen käytäntöä jatkettiin kiireellä mm Joensuussa, Oulaisissa ja Jämsässä. Näköpiirissä ei ole, että ehtoollisia olisi aloitusten jälkeen vietetty uudelleen samalla paikkakunnalla maallikkovetoisesti. Tämä juontaa juurensa siitä, että ehtoollisen viikottaiseen säännölliseen käytäntöön ei ole totuttu. Monilla paikkakunnilla toimintaa ei ole aloitettu lainkaan. Esikoislestadiolaisuus on tämän kysymyksen takia jakautunut voimakkaasti.

Suomenkin esikoislestadiolaisuudessa tunnustetaan Suomen ev.lut. kirkon kehityksen huono suuntaus. Monille kuitenkin lähetysnäky ja kirkon olemus sen yhteydessä kasvaneena on rakas. Separatismia kannattavien joukoissa kirkko on pääsääntöisesti nähty kuolleen uskon tunnustajien paikkana. Vasta argumenttina on usein kuultu "mitä meillä on tekemistä kuolleiden kanssa". Papin virka on enemmistölle merkityksetön. Esikoislestadiolaisten joukossa on myös opillisesti orientoituneiden joukko, jotka ymmärtävät kysymyksen taustalla olevan syvempi opillinen ongelma. Ongelman taustalle kätkeytyy ajatus, saako kristitty uskoa vapaasti vai asetetaanko rivien väliin ehtoja? Nämä korostavat kirkon opin olevan oikea, vaikka sen käytännön toteutuksessa on ristiriitoja, kuten aina ihmisyhteisöissä on. Separatismiin kannattajilla on vaikeuksia hyväksyä tunnustuskirjat, esimerkiksi katekismuksen opetusta kasteesta. Opillisesti orientoituneet, separatismia vastustavat toivovat prosessin johtavan uskonpuhdistuksen kaltaiseen opilliseen järjestykseen.

Yhteisten ehtoollistilaisuuksien etu on kristittyjen välinen yhteydentunto. Niissä voi kokea yhteisöllisyyttä ja lämpöä samanhenkisten kanssa. Asian kääntöpuolena voidaan nähdä se, kuinka paljon ja kuinka pitkälle kristittyjen tulee eristäytyä muista kristityistä ja lähimmäisistä.

Kirkkojärjestyksen mukaan sakramenttien toimittaminen on papin tehtävä. Kirkon kanssa konfliktilta olisi välttytty, jos separatismia kannattavat olisivat ennen toiminnan aloittamista eronneet kirkosta. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut oman "vapaakirkon" perustamista Amerikan mallin mukaisesti. Tämä olisi ollut separatismiin kannattajillekin liikaa. Toiminta olisi tällöin näyttänyt siltä, että he ovat lähteneet, kun toive on se, että kirkko ajaisi pois yhteydestään.

Tapani Ihalainen